

נדב שרגאי על "יומן של מוכתר בירושלים"

תורתם מדינתם

יומן נשכח של נכבד שכונת בית ישראל מלמד שערב קום המדינה, הקהילה החרדית התגייסה בלב שלם למאבק הלאומי ■ הוצאתו לאור רלוונטית ביותר, גם 66 שנה אחרי

ירושלים. הוא ייצג אותם בתקופה הרגישה של ערב הקמת המדינה בפני שלטונות המנדט הבריטי (שהש" מידו מקצת מיומניו), הגן על לוחמי המחותרות בבתי המשפט כשהעיד על רבים מהם שאינם בגיל שפיטה – ובכך הצילם למעשה מעונשים כבדים – וכאמור – התגאה בכך שילדיו לחמו במחתרת ואחר כך בצה"ל – ונמנו עם עצורי לטרון. בליל הסדר של שנת תש"ח, כשכל בית ישראל הסבו אל שולחן הסדר, הותיר אלפרט את אשתו וילדיו סביב שולחן הסדר והלך לקבור אישה שנהרגה בקרבנות; רק בחצות הלילה שב לביתו והמשיך בקריאת ההגדה.

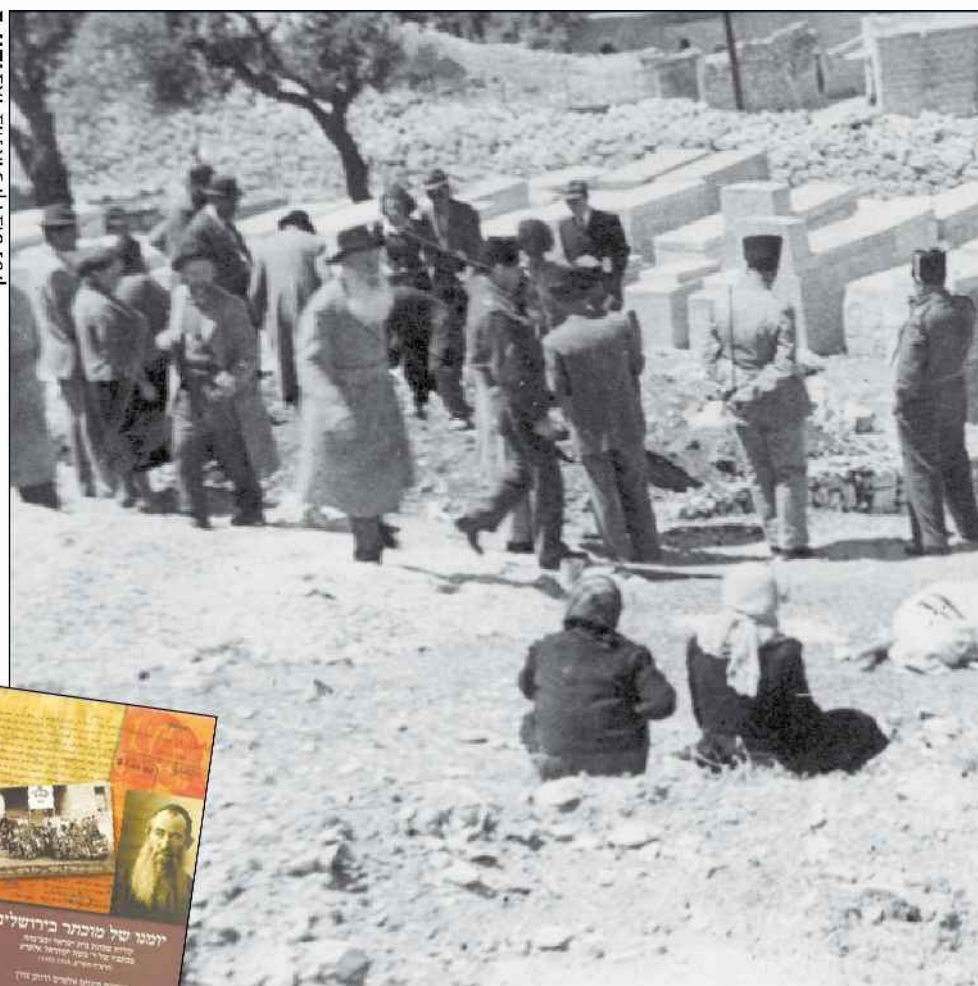
עמל ומחשבה הושקעו בהוצאה של היומן לאור, והוא לבטח יהפוך לכלי מחקרי על תולדות ירושלים. התוצאה היא חשיפה של פרק עלום יחסית בקורות המאבק על העיר במלחמת השחרור; אלפרט מתאר יריות יומיומיות על שכונת בית ישראל, מדרוזת על התקפת רימונים משכונת נשאשיבי שהביאה למותו של אפרים בן יוסף, ומתעד את כ"ד באייר תש"ח כ"יום קשה ונורא, שבו נהרגה משפחה בת שמונה נפשות וגם בית המדרש ירושלים שעל יד מאפיית ברמן נהרס".

"גם בחצר שלנו", מעדכן אלפרט ביומנו כעבור ימים אחדים, "נפל פגז... המצב היה נורא. לא היה מים, ולא לחם ולא השמל. החנויות היו סגורות... הרבה אנשים נהרגו, נפצעו והרבה בתים נהרסו..." מראשית חודש חשוון תש"ח ועד סוף חשוון תש"ט נהרגו ב"תחום השיפוט" של המוכתר הח"י 371 נפש, 617 איש נפצעו קשה ו-858 נפצעו קל; נשרפו ונהרסו 19 בתי כנסיות בנחלת יצחק ובנחלת שמעון הצדיק, וכן נשרפו ונהרסו ארבעה "תלמודי תורה". כמו כן, נאסרו על ידי הבריטים 191 מחברי ההגנה והאצ"ל.

היומן עוסק במגוון של נושאים מחיי היומיום של המוכתר ואוכלוסייתו, אך בערב יום העצ"מאות ה-66 המאבק על ירושלים העברית, שתושבי שכונת בית ישראל בהנהגת אלפרט נטלו בו חלק פעיל, ראוי לתזכורת מיוחדת. ומי יודע – אולי יהיה בקרב החרדים מי שישאב ממנו לגיטימציה להתנהגות לוחית באחת מסוגיות המחלוקת שמפלטגת שנים רבות את החברה בישראל – גיוס בני הישיבות. ■

יומנו של מוכתר בירושלים / עורכים: פינחס אלפרט ודודן גורן אונ' בראילן, 414 עמ'

צילום: ארכיון אוניברסיטת בר-אילן

פרק עלום. הלוויית משה ברזני ומאיר פיינשטיין, הר הזיתים, 1947; עם הזקן הלבן: המוכתר אלפרט

שרטטים עורכי היומן בפתח ספרם, מלמדים שהיה אדם יוצא דופן, שידע להלך עם הבריות ושניתב את דרכו בדרך מעוררת כבוד בין זרמים יריבים ומגדי מות סותרות. כבר כמנהל תלמוד תורה, היה אלפרט חדשן ומהפכן בשיטתו החינוכית, ולא רק במקצועות היהדות. ביסודו, הוא היה איש ספר, הכיר את התנ"ך בעל פה וניהל מאבקים מול הקיצונים מנטורי קרתא על לימוד השפה העברית.

כמוכתר, היה אלפרט החל משנת 1938 בבחינת אורים ותומים לתושבי השכונת היהודית בצפון

"לעת עתה לומדים בישיבת מיר 100 תלמידים" – פרט זניח לאותו מועד, אך בפרספקטיבה של 64 שנים – מידע משמעותי במסגרת השיח המתמשך על היקף ההסדר ההיסטורי של "תורתו אומנותו". עם השנים הפכה כידוע ישיבת מיר לאחת מספינות הדגל של הציבור החרדי, וכיום לומדים בה אלפי תלמידים. היומן של המוכתר החרדי, שקודם לכן שימש מלמד בישיבת עץ חיים, הוא תיעוד נדיר של התמודדות החברה האזרחית בשכונות צפון ירושלים בימי השלטון הבריטי ובמהלך מלחמת העצמאות. הקווים לדמותו של משה יקותיאל אלפרט, שמי

בדיוק לפני 66 שנה, ביום ב' באייר תש"ח, חנה רכב צבאי מטעם ההג"ה בשכונה החרדית בית ישראל שבירושלים. חיילי המדינה שבי דרך ידרו מהרכב מצוידים ברמי קול והכריזו על עוצר בית, כדי לחפש אחר משתמטים מהצבא. "כל הקהל קיבל את ההכרזה בשמחה עצומה ובמחאות כפיים את העוצר הזה", רשם ביומנו המוכתר של בית ישראל, רבי משה יקותיאל אלפרט. עכשיו רואה היומן הייחודי הזה אור, בעריכת פרופ' פינחס אלפרט (אחינו של המוכתר החרדי) ור"ר דודן גורן. צריך לעצום חזקיוק את העיניים ולקרוא בש" נית את הדברים כדי להשתכנע שאכן היו מעולם, שהרי כמעט בלתי אפשרי לרמיין מחזה מהסוג הזה מתרחש כיום באותה שכונה או בשכונות חרדיות אחרות בישראל. אלפרט ורבים מתושבי בית ישראל – שכונת ספר של ירושלים, שבש" להי תקופת המנדט היו בה עשרה אחוזים מיהודי

העיר – מציגים חרדיות אחרת, מעורבת פי כמה, לא מסתגרת, ובעיקר תורמת ונתרמת מנשיאה בעול הצבאי והביטחוני הכבד, שרביץ באותן שנים על היישוב היהודי בכלל ועל שכונתם בפרט.

את יומנו כתב אלפרט, יהודי חרדי-דתי אך ציוני בלב ובנפש, בשנים 1938–1952. הוא מתאר את שמחתו העצומה למראה בנו יצחק, "שעלה ב"ה בדרגה בצבאנו". האב כותב: "אשרי חלקי שנתן לי השם את הזכייה הגדולה, והלוואי שיתן לי השם לראות אותו בדרגת קצין בצבא ישראל". כמה אבות גאים לחיילים בנח"ל החרדי ידשו לעצמם היום לפרסם דברים כאלה?

אלפרט מספר על תפילת "זיכור" הממלכתית שערכו תושבי השכונה לבני קהילתם שנהרגו בקרבות מלחמת השחרור. הוא מתעד את קבורת חרוגי המלכות פיינשטיין וברזני, שבה היה מעורב, וחושף כיצד אירגן משמרות של קוראי תהילים ליד ארונות הקבורה של פורצי הדרך לירושלים. ב-23 בינואר 1950 כתב אלפרט ביומנו כי